

KKTC'nin Geleceği

Giriş

Kıbrıs Adası beş bini yılı aşkın tarihi boyunca, her zaman bir şekilde önemini korudu. Çünkü o, konumu, iklimi, florası ve denizleri ile her zaman muhteşem bir cazibe merkezi idi. Üzerinden onlarca kavim geldi geçti. Kıbrıs'ın Yunanca konuşan özgün halkı, Bizans döneminde Ortodoks yapılmıştı. Araplar adayı 300 yıl ellerinde tutmuş, İslam dünyası Ada üzerindeki hak iddiasından hiçbir zaman vazgeçmemişti. Haçlılar batıdan geldiklerinde Ada'yı bir pazar yerine, Hristiyan savaşının toplanma alanına çevirmiş, palmyeler arasına Gotik katedraller inşa etmiş ve başkent Lefkoşe'yi (Nicosia) bir çok dil konuşulan bir yer haline getirmişti. Liman kenti Magosa (Famagusta) ise yeryüzü üstündeki en varlıklı yerleşimdi. Kıbrıs, kısa vadede Venedik'i bir refah dalgasına boğdu. Orta platonun tahılı, güney kıyısının tuzu, sert şarabı, şekeri, pamuğu ve serfler tarafından plantasyon köleliği koşullarında yetiştirilen "altın bitkisi" (safran) kesintisiz aktı. Ancak Venedik, Kıbrıs'ta kötü bir yönetim gösterdi. ¹Adaya hemen hemen hiç bir yatırım yapmadı. Karşılığında hiç bir şey vermedi. Tek yönlü bir ticaretti bu. Yunan kökenli ezilmiş Kıbrıs köylüsü, yoz bir yönetim altındaydı ve acımasızca vergilendiriliyordu. Yönetim, 1516'da 26 bin köleyi özgürlüklerini kendilerine satarak ilave para elde etme önerisi getirdiğinde, sadece bir adam 50 duka altın bulabilmişti. Kıbrıs aynı zamanda Venedik tarafından istenmeyen kişilerin sürgün edildiği bir yerdi. Katiller ve siyasi karşıtlar Magosa'ya gönderiliyordu. ² Bu bağlamda Türkler, tarih boyunca Kıbrıslı Rumları iki defa kurtardılar, biri 1570'de zalim sömürgeci Venedikliler'den, ikincisi 1974'de faşist Yunan Cuntası'ndan. İkisinde de Rumlar hem özgürlüğe hem de daha adaletli bir yönetime kavuştular.

Bugünkü KKTC

Bugün fiili olarak 1974'de ikiye ayrılan Kıbrıs'ta 1983'den bu yana iki ayrı devlet var. KKTC 1983'te kuruldu. Uluslararası alanda tanınmamasına rağmen KKTC, bağımsız bir devlet olarak, bütün organları ile 30 yıldan bu yana varlığını sürdürüyor. Devletin güvenlik ve savunması Avrupa'nın NATO'ya delege ettiği gibi Türkiye ile birlikte yürütülüyor. Çünkü savunma ve güvenlik harcamaları bir devletin bütçesinde önemli yer tutan harcama kalemlerindedir. Örneđin Türkiye'nin 2012 savunma harcamaları milli gelirin yaklaşık % 3'dür ve 24 milyar dolar civarındadır. KKTC , ambargo altında bir ülke ama her türlü malın ithalatına açık durumda. Küresel sistemdeki ülkelerin her türlü malı serbestçe KKTC'ye girebilmektedir. Ama ihracat ancak Türkiye ve bazı kar amacı güden paravan ülkelere ait şirketler üzerinden yapılabilmektedir. Belediyeler dahil kamu hizmetleri, Türkiye'den gelen taze para ile çevrilebilmektedir. Bu bağlamda, makro ekonomik dengelerdeTürk toplumu, 36 yıldır Türkiye'ye entegre olmuş durumdadır. 2012 verileri ile KKTC'nin GSMH'sı 4.3 milyar dolardır. 2012 ihracatı 115, ithalatı 926 milyon dolardır. Dış ticaret açığı 811

¹ Venediklilerin Katolik mezhebinden olmasının bu kötü davranışta rolü olduğu değerlendirilmektedir.

² Roger Crowley İmparatorların Denizi Akdeniz, April Yayınları s. 283-287

milyon dolardır. 36 yıldan bu yana Kıbrıs Türk toplumunun finansal gereksinimleri Türkiye tarafından genellikle hibe statüsünde karşılanmaktadır. Türkiye ayrıca, KKTC’de alt yapı yatırımları yapmakta ve KKTC’nin ithalatında ilk sırada yer almaktadır. Türkiye 36 yılda Türk kesimine toplam 6.5 milyar dolarlık tutarında yardım yapmıştır.³ Uzun vadeli stratejik hedef, KKTC’nin mali olarak kendi ayakları üzerinde duracak bir seviyeye gelmesidir. Uluslararası sistemde tanınmayan bir devlet olan KKTC’nin varlığı 30 yıldan bu yana siyasi ve jeopolitik bir gerçek. Bu gerçek, Kıbrıs’ta yeni bir siyasi yapılanma olmadıkça değişmeyecektir. Resmi olarak 50 nci yılına 20 yıl, fiili olarak 14 yıl kalmış olan Kıbrıs Türk toplumu, geleceğe hazır mı, hazırsa ne kadar hazır? Uluslararası toplumda tanınması halinde KKTC’nin bağımsız bir devlet olarak ekonomik, siyasi, savunma ve güvenlik ve dış politika stratejileri nasıl olacaktır? Diğer senaryolara göre, bağımsız AB üyesi, Türkiye ile federal, konfederal veya doğrudan bir organik entegrasyon için olası plan ve stratejileri hazır mı? 30 yıldan bu yana KKTC’yi yönetenler, bu soruların cevaplarının araştırılmasını sağlamalıdır. 1974’de doğanlar ve KKTC’nin ilanına şahit olanlar, 1570’de başlayan Kıbrıs Türk tarihini ve hatta öncesini ne kadar biliyorlar? Bu dönemleri hatırlayalım;

1570-1878 Osmanlı yönetimi (308 yıl)

1878-1960 İngiltere yönetimi (82 yıl)

1960-1974 Kıbrıs Cumhuriyeti (14 yıl)

1974-1983 Belirsiz dönem (9 yıl)

1983- 2013 KKTC (30 yıl)

Kıbrıs Türk toplumunun her bireyi, Ada’nın jeostratejik önemi ile birlikte toplam 543 yıllık bu uzun sürecin kırılma noktalarını ve bunların sosyo-kültürel yansımalarını mutlaka öğrenmelidir. Kıbrıs Türk toplumu, KKTC’ye kolay ulaşmamıştır. Çok acılar ve mahrumiyetler çekilmiştir. Türklerin Kıbrıs’taki tarihi kahramanlık ve fedakarlıklarla doludur. Kıbrıs’ta bir efsane olan Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) dünyanın en başarılı direniş örgütlerinden biriydi. Onları asla unutamayız. Unutmamalıyız. 543 yıl Kıbrıs’ta var olan Türklerin en önemli görevi, reel politik ve jeopolitik şartlara göre geleceklerini dikkatle planlamak olmalıdır. 30 yıl, bir devletin hayatında göz kırpmaya zamanı gibidir. Türkiye de bile hala taşların yerine oturmadığı görülmektedir. Bu noktada Atatürk’ün okul duvarlarında yer alması gereken bir sözünü hatırlatmak faydalı olacaktır. **Çalışmadan, yorulmadan, öğrenmeden rahat yaşama yollarını itiyat haline getiren milletler; önce haysiyetlerini, sonra istikballerini daha sonra da hürriyetlerini kaybetmeye mahkumdurlar.** KKTC’nin kurulduğu günden bu yana Avrupa ölçeğinde bir demokrasi ile yönetildiğini söyleyebiliriz. Bunun kıymetinin bilinmesi lazım. Demokratik sistemlerin mayası ve anahtarı güçlü ve sürdürebilir bir ekonomidir. KKTC’ye bu olanak Türkiye tarafından sağlanmaktadır. 2013-2015 döneminde Türkiye’nin kalkınma projeleri için KKTC’ye 3 milyar lira yardımının öngören protokol imzalanmıştır.⁴ Bozuk ve yetersiz ekonomilerde, demokrasilerin kolayca yara alması sık rastlanan bir olgudur. Bunun en güncel örneği son beş yıldan beri ekonomik krizin devam ettiği Avrupa’da yaşanmaktadır. AB komisyonunun 27 ülkede yaptığı araştırmaya göre Avrupa’da geleceğe

³ http://www.yhb.gov.tr/files/mayis_2012_eko_gs.pdf

⁴ <http://www.aa.com.tr/tr/tag/110572--kkctye-ekonomik-destek>

kötümser bakan toplumların başını % 68 ile Almanlar çekiyor. Almanya'nın batısında ise artık demokrasiye inanmayanların oranı % 30'a yükselmiştir.⁵ Kuzeyde yaşayan Maronitlerin Güney Kıbrıs meclisindeki sembolik kontenjanı gibi, KKTC vatandaşı olan farklı etnik grupların da yaşadıkları kent ve milli meclislerde temsili için sembolik de olsa kontenjanlar tanınması KKTC için çok olumlu bir propoganda olabilir.

Siyasal Çözümün Önündeki Engeller

Kıbrıs'taki Rumlar ile Türkler arasındaki siyasi anlaşmazlık, 1960'dan bu yana yaşanan iz bırakıcı olaylar nedeniyle, iki toplum arasında derin, kalıcı ve geri dönülmez psikolojik bir travmaya dönüşmüştür. Bunun anlamı, artık taraflar siyasi ve fiili olarak ortak bir vatan üzerinde yaşayamayacaklardır. İki toplum ancak farklı vatanlarda ticari ve ekonomik ilişkilerini sürdürebilirler. Bu değerlendirme Rum tarafı için de geçerliliğini korumaktadır. İki sene önce Simerini Gazetesi bu gerçeği yazdı : **Kıbrıslı Türklerin Kıbrıs sorunundaki görüşlerini katılaştırdıklarını ve Federal bir çatı altında birleşme yerine ayrılma istediklerini yazdı. Eski başkan Hristofyas'a göre, Türklerin de yer alacağı Sözde Federasyonlaştırılmış Rum Üniter Devleti üzerinde anlaşmaya varmak bile, adadaki Türk askerinden kurtulmak için Kıbrıs Rum tarafının verdiği büyük bir tavizmiş. Her iki halk artık birlikte yaşamak istemiyor. 21. yüzyılın Kıbrıs gerçeği bu.**⁶ Annan Planı sonrası meydana gelen gelişmeler de, Ada'daki her iki toplumun artık ne birleşik, ne federal, ne de konfederal bir statüde bir arada yaşayamayacağını açıkça ortaya koymuştur. Bunun en büyük sorumluluğu Rum Ortodoks kiliselerine aittir. Milliyetçi stratejileri ile fiili olarak Yunan bağımsızlık mücadelesini başlatan ve içinde yer alan Rum kiliseleri, Yunanistan'ın kurulmasında büyük rol oynamışlardır. Bu takdire şayan bir mücadeledir. Türk İstiklal Savaşı'nda da Anadolu'daki Müslüman din adamları ve Türk Ortodoks kilisesi mücadeleye büyük destek vermişlerdir. Bu sayede Yunan kilisesi siyasi bir güç de kazanmış ve bu durum Yunan Anayasasına bile yansımıştır. Ancak gerek Yunan, gerekse Kıbrıs'taki Rum kiliseleri, Türk karşıtlığı ve düşmanlığını devam ettirdiler ve halen devam ettirmektedirler. Çünkü, yüksek eğitime kadar Yunanistan'da ve Güney Kıbrıs'ta ilk ve orta okul eğitimi kilisenin kontrolünde yapılmaktadır. Bu eğitim esnasında çocuklar ve gençler, Türkler hakkında tarihsel ve ideolojik bağlamda menfi yönde indoktrine edilmektedirler. Kilisenin bu uygulamasının enson yansıması Lefkoşe'nin Rum kesiminde 2 Nisan 2013'de yaşandı. Ekonomik kriz nedeniyle 7 bin Avrosunu kaybeden bir Fransız, Türk Bayrağı ile banka önünde gösteri yaptı. Bayrağı alan bir Rum hemen Türk bayrağını yaktı. Ortak kültürde ve aynı coğrafyada yoğrulan Rumlar ve Türklerin ilişkileri her zaman samimi olmuştur ve olmaktadır. Ancak, halkların bu samimi yakınlaşmaları, fanatik bir kısım Rumlar ve politikacılar nedeniyle resmi politika ve stratejilere bir türlü yansımamıştır. Ön yargılı ve kilise korkusu ile hareket eden politikacıların bu fasit daireden çıkmaları zor görülmektedir. Aslında coğrafi ve kültürel temelde şekillenen jeopolitik gerçek, Yunanistan ile Türkiye'nin en azından konfederal bir yapıda birleşmelerini dikte etmektedir. Başta ABD, İngiltere ve Rusya gibi küresel güçler de iki halk

⁵ Cumhuriyet Gazetesi 31 Mart 2013 s. 12

⁶ Ata Atun, Kıbrıs'ta çözüme inanç azaldı, Dünya Gündemi: 10-17 Ocak 2010

arasındaki bu ayırmadan yararlanma fırsatını kaçırmamışlardır. Sorunun temel çözümü, artık geçmişteki fanatik şartlanmalara son vermek amacıyla, Yunanistan ve Güney Kıbrıs'ta kilisenin eğitimdeki etkinliğinin sona erdirilmesinde yatmaktadır. Bu yapılabildiği taktirde yaklaşık bir kuşak sonra gerek halklar, gerekse ülkeler arasında çok olumlu ilişkilere şahit olabiliriz. Üç yüz bin nüfuslu Türk toplumu, Annan Planı, AB Planı, İngiltere Planı, ABD Planı vb. yerine kendi geleceğini en iyi şekilde planlayabilir. İngiltere'nin Kıbrıs'taki iki stratejik üssü, 1960'da nasıl uluslararası hukuka uygun olarak kalıcı hale getirdiğini unutmamalıyız. Ve aynı İngiltere, 300 yıldan (1713) bu yana dünyanın en önemli boğazlarından olan Cebelitarık'ı hala elinde tutmaktadır. Kıbrıs Türk toplumu ise, beş yüzyılı aşkın üzerinde yaşadığı topraklarını, karşı tarafın stratejik hatası nedeniyle ancak 1974'de yeniden sahiplenebilmiştir.

Sonuç ve Çözüm Önerisi

Kıbrıs Türklerinin geleceği gençlerdedir. Onlara tarihi gerçekleri iskalamadan, şövenist ve intikamcı duygulardan uzak, gerçek bir milliyetçi ideoloji altında eğitmeliyiz. Sadece tarihimizi sorgulayıcı bir yöntemle öğretmek bile bu konuda yeterli olabilir. Rumların, Türkleri kendi çocuk ve gençlerine nasıl öğrettiklerini de unutmamalıyız! Gerek Yunanistan'da, gerekse Güney Kıbrıs'ta Kilisenin eğittiği Rum çocukların Türkler başta olmak üzere, yabancılara karşı aşılana şövenist ve aşırı milliyetçi ideolojiyi kesinlikle kopya etmemeliyiz.

KKTC'nin yüzölçümü 3.355 km² dir ve nüfusu 295 bin kişidir. Kilometre kareye yaklaşık 113 kişi düşmektedir. KKTC, verimli toprakları, stratejik kıyı ve deniz alanları (Münhasır Ekonomik Bölge)⁷ ile dünya nüfusunun % 96'sının hayallerinin çok ötesindedir. O nedenle son zamanlarda yabancıların KKTC'den gayrimenkul alımları hızlanmıştır. Bu gelişme uluslararası toplumun KKTC'ye olan güveninin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.⁸ KKTC, potansiyel kaynakları yönüyle kendi kendine yeterli nadir ülkelerdendir. Organik tarım ve doğal yaşam alanları ile dünyanın en cazip topraklarına sahiptir. Temiz denizler ve doğal plajlara sahiptir. Bu bağlamda KKTC, Kıbrıs'ta en uzun kıyı şeridine sahiptir. Bu bağlamda denizcilik, hem bir meslek, hem de kültür olarak KKTC'nin bir numaralı hedefi olmalıdır. Her kıyı kasabasında yelken kulüpleri ve deniz sporları tesisleri kurulmalıdır. Sahiller marinalar ile donatılmalıdır. Çevre dostu balık çiftlikleri kurulmalıdır.⁹ İlkokuldan başlayarak deniz kültürü ve deniz kaynakları dersleri öğretilmelidir. Bu arada 2013 yılının Unesco tarafından Piri Reis Yılı ilan edildiğini de hatırlayalım. Güney Kıbrıs dünya ticaret filosu sıralamasında 10 ncu, Yunanistan 7 nci, Türkiye 25 nci sıradadır.¹⁰ KKTC, Ortadoğu ile Avrupa

---

⁷ KKTC, başta petrol yasası olmak üzere yasal çerçevedeki düzenlemeleri yaşama geçirmek ve petrol faaliyetlerinin yönetim ve denetimini sağlayacak kurum ve mekanizmaların tesisi için hazırlıklarını, mümkün olan en kısa süre içinde tamamlama durumundadır.

⁸ 95 İsraili iş adamının KKTC'de 443 paravan şirket kurup 4.5 kilometrekarelik bir alanda arsa satın aldıkları tespit edildi. Kaynak:Çağdaş Ulus, Vatan İstihbarat 17.03.2013

⁹ Avrupa'nın levrek ve çipura ihtiyacının % 25'i Türkiye tarafından karşılanmaktadır. Kaynak: <http://www.persemerotasi.com/2013/01/dunya-deniz-ticaretini-kontrol-eden-30-ulke-arasinda-15-siradayiz/>

¹⁰ <http://www.denizhaber.com/HABER/27530/5/imo-genel-kurul-konsej-secimleri.html>

arasında doğal bir köprüdür. En kritik madde olan su sorunu 2014'de Türkiye-KKTC arasındaki boru hattı ile halledilmiş olacaktır. Türkiye gibi güçlü bir anavatanın güvencesi ve ekonomik gücü ile desteklenmektedir. Ada'da ikibine yakın endemik bitki bulunmaktadır. İngiliz, Maronit, Yahudi, Rum gibi farklı etnik gruplar KKTC vatandaşı olarak özgürce yaşamaktadır. Aslında 1983'te KKTC'nin ilanından sonra Kıbrıs sorunu, fiili olarak sorun olmaktan çıkmıştır. Türk Bayrağını indiren Rum gencinin vurulması dışında 36 yıldan beri bir damla kan akmamıştır.

Çözüm

Şimdi sorun, fiili bölünmeye rağmen Güney Kıbrıs'ı AB'ye üye yapan ülkelerin sorunudur. Bütün suç, başta Almanya olmak üzere KKTC'yi 30 yıldan bu yana uluslararası toplumun hukuki bir üyesi yapmayanların sırtındadır. Son 10 yıldan bu yana Kıbrıs, doğu Akdeniz'de ortaya çıkan radikal jeostratejik değişiklikler nedeniyle yeniden büyük güçlerin mücadele alanı haline gelmiştir. Ortadoğu yeniden dizayn edilirken, iç ve dış konjonktür Kıbrıs sorununun çözümü için son derece elverişlidir. Çözümü dışarda aramaya gerek yoktur. Türkiye-KKTC-Yunanistan- Güney Kıbrıs sorunun çözümünde esas aktörlerdir. Çünkü mevcut durumdan etkilenenler, sıkıntı ve acı çekenler Türkler ve Rumlardır. Bütün bu aktörler, Kıbrıs sorununun dışarıdan manipüle edilmesine alet olmamalıdır. Kanaatimce en iyi çözüm, Yunanistan ve Güney Kıbrıs Yönetiminin, KKTC'yi bağımsız bir devlet olarak tanıyarak, AB üyeliğine önermeleridir. Böylece Ada'da, Baltık ülkeleri gibi, iki bağımsız AB üyesi devlet olacak ve başta deniz alanları anlaşmazlığı olmak üzere bütün anlaşmazlıklar, bir gecede ortadan kalkacaktır. Her iki devlet yakın dayanışma ve işbirliği ile Kıbrıs'ı yeniden yaratacaklardır. Belki orta veya uzun vadede Ada'da yeniden bir ortaklık bile kuarabileceklerdir. Çünkü hayat dinamiktir. Şartlar onları yeniden birlikte yaşamaya itebilir. Ama şu an değil. Bu çözüm, KKTC'nin Türkiye ile olan ilişkilerini de kolaylaştıracaktır. Aksi takdirde, KKTC'nin Türkiye ile organik veya federal bir entegrasyona gitmek mecburiyetinde kalması bölgenin siyasi, askeri ve ekonomik güç dengelerini daha da karmaşıklatacaktır. Jeopolitik gerçeklerin federal bir siyasi yapıda birleşmelerini dikte ettiği Türkiye ve Yunanistan işe, Kıbrıs'ta bağımsız iki AB üyesi yaratacak bir çözümle başlayabilirler. Yunanistan ve Türkiye'de böyle bir kararı alabilecek yöneticiler, hiç şüphesiz gerçek bir devlet adamı olarak tarihe geçeceklerdir. Çünkü, küresel güçlerin Kıbrıs'ta çatışan çıkarları, böyle bir süreci tehdit edebilecektir. Türkiye, bağımsız bir KKTC sürecini hızlandırmak amacıyla, başta Arap Birliği ve Orta Asya Türk devletleri nezdinde KKTC'nin tanınması girişimlerini ciddi ve kararlı bir şekilde ele almalıdır. Son söz; bölge sorunları bölge ülkeleri tarafından çözümlerse kalıcı olabilir.

Dr. Nejat Tarakçı, Jeopolitikçi ve Stratejist, ntarakci@gmail.com